

талізації фінансової сфери в умовах надлишку фінансових деривативів та дефіциту реального їх забезпечення. Не випадково до земельних ресурсів України сьогодні проявляють ажіотажну зацікавленість Росія, Польща, Румунія, США, Німеччина і проявом такого інтересу є політичний, фізичний (Російська федерація) та економічний тиск.

Висновки. Нав'язування українській економіці надмірних об'ємів природного газу за завищеною ціною Росією та обмеження зустрічного руху товарів з України в РФ вже призвело до дуже важких соціальних наслідків. Безробіття, згортання програм соціального захисту, скорочення будівництва житла, зuboжіння медичної галузі, алкоголізм та наркоманія серед молоді – ось головні результати фінансово-політичної слабкості держави. Вирішення цих проблем лежить на шляху в площині енергетики та екології. Причому активізація уваги очільників держави до інтенсифікації програм енергозбереження вирішить частково одразу два питання зниження енергоємності продукції та покращення екологічного стану навколишнього середовища.

Література

1. Андриенко Т.Л. Опыт оценки природно-заповедных территорий (на примере Киевского Полесья) / Т.Л. Андриенко, П.Г. Плюта // География и природные ресурсы : науч.-теор. журнал. – 1990. – № 3. – С. 48-53.
2. Андриенко Т.Л. Социально-экологическая значимость природно-заповедных территорий Украины / Т.Л. Андриенко, П.Г. Плюта, Е.И. Прядко, Г.Н. Каркушев; АН УССР. Ин-т ботаники им. Н.Г. Холодного. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1991. – 160 с.
3. Горлачук В.В. Управление природно-заповедными территориями : монография / В.В. Горлачук, О.М. Гаркуша, О.М. Печаська, В.Г. В'юн. – Николаев : Вид-во "Гліон", 2010. – 188 с.
4. Давиденко В.М. Заповідна справа : навч. посібн. [для студ. еколог. біол. природн. лісінв. агроном. спец. ВНЗ] / В.М. Давиденко. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – 140 с.
5. Зінь Е.А. Удосконалення системи управління природоохоронною діяльністю на регіональному рівні (на прикладі Рівненської області) / Е.А. Зінь, А.Ю. Якимчук // Вісник УДУВГ та П : наук.-теор. зб. – Сер.: Економіка. – Рівне : Вид-во УДУВГ та П. – 2003. – Вип. 1 (20). – С. 409-415.
6. Сохнич О.А. Модель оцінювання достовірності реалізації фінансових рішень в системі управління земельними ресурсами / О.А. Сохнич // Землеустрій і кадастр : наук.-теор. зб. – 2010. – № 2. – С. 25-31.
7. Якимчук А.Ю. Аналіз фінансування природно-заповідних установ як суб'єктів регіональної економіки (на прикладі Північного регіону України) / А.Ю. Якимчук // Динаміка наукових досліджень '2005 : матер. IV-ої Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2005. – Т. 20. – С. 60-65.

Кульбака О.М. Развитие продуктивных сил региона на основании эффективного использования земельных ресурсов

Рассмотрены вопросы недостаточного финансирования отечественных земельных ресурсов в условиях падения темпов экономики. Исследованы объективные причины такого падения. Определено, что основным фактором достижения предефолтного состояния является технологическая отсталость наших предприятий на фоне быстрого роста стоимости, в первую очередь российских энергоресурсов. Предложен один из радикальных путей улучшения экономики и экономического состояния за счет интенсификации добычи отечественных энергоресурсов, с одновременным сокращением объемов импорта газа. Интенсификация программ энергосохранения решит частично сразу два вопроса: снижения энергоёмкости продукции и улучшения экологического состояния окружающей среды.

Ключевые слова: финансирование, управление земельными ресурсами, экономика, энергоресурсы, сланцевый газ, бюджет.

Kulbaka O.M. The Development of the Region Productive Forces Based on Effective Usage of Land Resources

The issue of insufficient funding of national land management in a recession rate of the economy is studied. The reasons for this decline are investigated to be objective. The major factor in achieving credit predefolt state is determined to be technological backwardness of our businesses on a background of galloping growth value, primarily Russian energy. One of the radical ways to improve the economy and the environment by reducing intensification of domestic energy resources, while reducing the volume of gas imports, is offered. The rise of intensity of energy saving programs will partially solve two problems: the decrease of products energy intensity and the improvement of the ecological condition of environment.

Key words: finance, land management, economy, energy, shale gas, budget.

УДК 336.77:[334.772-330]

Директор Л.І. Лелик, канд. екон. наук –
Львівський інститут МАУП

КРЕДИТНІ РЕСУРСИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ І ЇХНІЙ ВПЛИВ НА РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто особливості, джерела та сутність формування кредитних ресурсів вітчизняними банківськими установами і представлено динаміку наданих кредитів у національну економіку в докризовий, кризовий і післякризовий періоди. Висвітлено вплив кредитів на реальний сектор національної економіки та її основні галузі, особливо у пріоритетні та стратегічні, а також виробництва, які виробляють продукцію на експорт та імпортозамінну продукцію. Охарактеризовано особливості кредитування як у національній валюті, так і в іноземній, а також за строками кредитування.

Ключові слова: кредитні ресурси, банківські установи, вітчизняна економіка, національна економіка, реальний сектор економіки, галузі економіки, пріоритетні та стратегічні галузі економіки.

Вступ. Трансформація вітчизняної економіки і перехід від адміністративно-командного управління до ринкових відносин потребує вирішення питань щодо структурної перебудови та проведення економічних реформ як у фінансовій, так і у виробничій сферах. Важливе значення в зазначеному процесі має створення дієвого механізму щодо формування фінансових ресурсів і на їх основі забезпечення необхідними коштами галузі національної економіки та окремі виробництва. Кредитний ринок за допомогою банківських установ акумулює підприємницький та державний капітал і спрямовує мобілізовані кошти в реальний сектор національної економіки*, тобто у ті виробничі структури, які мають потребу у відповідних коштах для розширення виробництва та асортименту продукції і товарів, модернізації технологічних процесів тощо.

Дослідженням проблеми формування кредитних ресурсів та їх ефективного розміщення у сфері економіки вже протягом тривалого часу займаються як зарубіжні, так і вітчизняні вчені та економісти-практики. Найвідомішими в цій галузі є праці Е. Гілла, Дж. Доллана, Б. Едвардса, Дж. Розмарі Кемпбелла, Р. Костера, Е. Ріда, Ж. Рівуара, П. Рауза, Дж. Сінкі, М. Алексєнка, О. Барановського, О. Василика, О. Дзюблюка, С. Ковальчука, М. Крупки, О. Лаврушина, М. Могильницької, А. Мороза, В. Попович, М. Романової, М. Савлука, Т. Смовженко та ін.

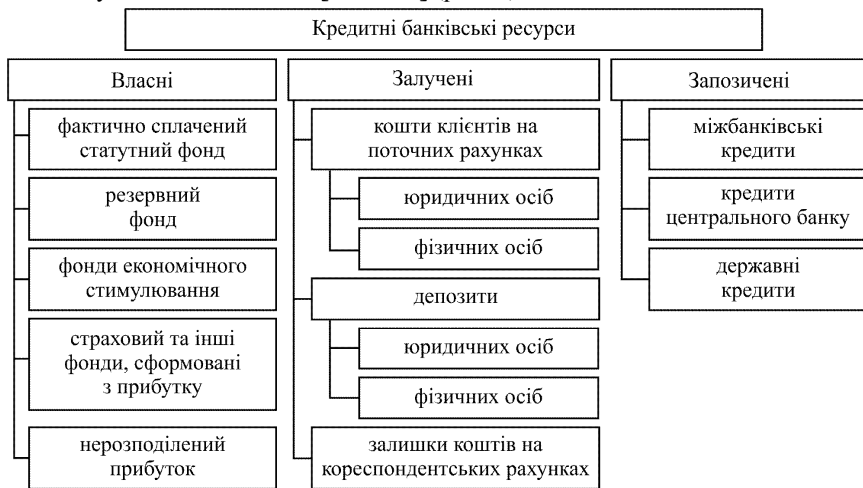
* Відповідно до Класифікації інституційних секторів економіки України (КІСЕ), затвердженої наказом Державного комітету статистики України № 96 від 18.04.2005 (зі змінами), за міжнародними стандартами реальний сектор національної економіки представляють нефінансові корпорації, основним видом діяльності яких є виробництво товарів чи надання нефінансових послуг і які розподіляються на відповідні підсектори: державні нефінансові корпорації, приватні нефінансові корпорації та нефінансові корпорації під іноземним контролем [4, с. 179].

Проте, незважаючи на досить велику кількість наукових праць, аналітичних статей та важливі досягнення в теорії і практиці кредитування реального сектору економіки, особливо банківського кредитування, є проблеми, які залишаються ще не повністю дослідженими і вирішеними. На сьогодні, в таких досить незвичайних умовах, дослідження проблеми кредитування промислових підприємств, пріоритетних і стратегічних галузей економіки та окремих виробництв потребують нових підходів та пошуку дієвих механізмів щодо вирішення зазначеної проблеми.

Метою дослідження є пошук механізмів і можливостей вирішення зазначених проблем, які мали б спрямовуватись на планомірне формування кредитних ресурсів та їх раціональне використання в реальному секторі національної економіки, особливо у кризовий, післякризовий і надзвичайно важкий у фінансовому аспекті період воєнної агресії.

Виклад основного матеріалу. В умовах трансформації національної економіки та її ефективного розвитку, як свідчить практичний досвід, найвагомішим джерелом фінансового забезпечення є банківський кредит. Фінансова, особливо кредитна, підтримка вітчизняною банківською системою національного господарства спромоглася забезпечити реалізацію структурної перебудови і забезпечити прибуткову діяльність як державним, так і комерційним підприємствам. Адже саме банківська система України покликана акумулювати вільні грошові кошти і спрямовувати їх тим, кому вони більш потрібні для свого розвитку, модернізації виробництва, запровадження нових технологій тощо.

Отже, банківські кредитні ресурси – це кошти, які є в розпорядженні банківської установи і які зазначений банк може використовувати для кредитування як державних програм, так і для кредитування комерційних структур (підприємств, організацій та установ). Кредитні банківські ресурси поділяють на власні, залучені та запозичені [1, с. 635] (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація кредитних банківських ресурсів

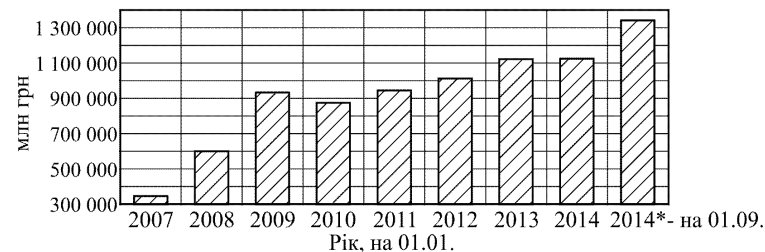
(сформовано автором на основі аналізу [1, с. 399-400; 2, с. 153-157; 3, с. 366, 635])

Варто зауважити, що основним джерелом банківських ресурсів здебільшого є залучені кошти, частка яких у середньому в банківському секторі становить майже 90,0 % від загального обсягу банківських ресурсів, а решту (10 %) – власний капітал банківської установи. Звичайно, структура банківських ресурсів окремих комерційних банків є суто індивідуальною і залежить від рівня їхньої спеціалізації, характеру та особливостей ведення банківських операцій, стану ринків кредитних ресурсів, можливостей банку, форми власності та інших факторів [1, с. 399] (табл. 1 і рис. 2).

Табл. 1. Банківські ресурси банків України, млн грн

Показники	Роки									
	01.01.2007	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2014*	01.09.2014
1. Пасиви, усього	340179	599396	926086	880302	942088	1054280	1127192	112712	1343477	
2. Темпи зростання	1,59	1,76	1,55	0,95	1,07	1,12	1,07	1,13	1,05	
3. Банківський капітал	42566	69578	119263	115175	137725	155487	169320	192599	171197	
4. Темпи зростання,			1,71	0,96	1,20	1,13	1,09	1,14		
зокрема:										
4.1. Статутний капітал	26266	42873	82454	119189	145857	171865	175204	85239	181205	
4.2. Частка капіталу в пасивах, відсоток	12,5	11,61	12,88	13,08	14,62	14,75	15,02	15,07	12,74	
5. Зобов'язання банків	297613	529818	806823	765127	804363	898793	957872	1085496	1172280	
6. Темпи зростання, зокрема:			1,52	0,95	1,05	1,12	1,07	1,13	1,08	
6.1. Кошти суб'єктів господарювання	76898	111995	143928	115928	144038	186213	202550	234948	250673	
Із них:										
6.1.1. Строкові кошти суб'єктів господарювання	37675	54189	73352	50511	55276	74239	92786	104722	97169	
6.2. Кошти фізичних осіб	106078	163482	213219	210006	270733	306205	364003	433726	430246	
Із них:										
6.2.1. Строкові кошти фізичних осіб	81850	25625	75142	155201	206630	237438	289129	350779	337732	
6.3. Частка зобов'язань у пасивах	0,87	0,88	0,87	0,87	0,85	0,85	0,85	0,96	0,87	

Примітка: сформовано і розраховано автором на основі офіційних даних Національного банку України [7, с. 71; 8, с. 70].

Рис. 2. Динаміка банківських ресурсів банків України

(* дані станом на 01.09.2014 р.; сформовано автором на основі офіційних даних Національного банку України [7, с. 71; 8, с. 70])

Як видно із табл. 1 та рис. 2, банківські ресурси постійно зростають, проте в докризовий період вони зростали досить великими темпами – від 1,05 до

1,76 раза, у кризовий період темпи зростання уповільнились і 2008 р. становили 1,55, а 2009-го – 0,95. У післякризовий період вони становили від 1,07 у 2010 р., а вже у 2013-му досягли 1,13 раза. Закономірно, що на сферу кредитування, його активність істотно впливає стан формування банківських ресурсів, а також валютний курс, економічна та політична ситуація у країні.

Кредитування реального сектору національної економіки досить інтенсивно відбувалось у докризовий період до 2008 р. Темпи зростання становили від 51,31 до 70,32 %, а вже під час кризи 2008-2009 рр. темпи зростання сповільнились і становили 4,18 % у 2009 р. щодо 2008-го та 8,38 % 2010 р., порівняно з 2009-м. Згодом, у післякризовий період, починаючи з 2011 р., спостерігалось зростання кредитування реального сектору національної економіки майже до 15,0 % щорічно (табл. 2 і рис. 3).

Табл. 2. Кредити, надані реальному сектору вітчизняної економіки залишки коштів на кінець періоду, млн грн

Період	Усього	У тому числі за строками			У тому числі в розрізі валют			
		до 1-го року	від 1 до 5-ти років	понад 5 років	гривня	долар США	євро	інші валюти
2005	106 078	47 028	59 050	...	64 745	35 666	5 289	378
2006	160 503	72 050	88 452	...	91 307	56 383	11 371	1 442
2007	260 476	107 921	128 239	24 315	151 135	90 398	15 971	2 971
2008	443 665	190 299	203 247	50 119	214 774	198 099	26 901	3 891
2009	462 215	199 323	206 536	56 356	271 907	159 056	27 875	3 377
2010	500 961	208 201	224 112	68 647	310 929	162 839	23 701	3 492
2011	575 545	251 298	244 410	79 837	369 763	176 535	25 088	4 160
2012	605 425	296 547	235 171	73 707	393 147	180 238	27 767	4 273
2013	691 903	358 812	247 827	85 264	453 215	203 942	29 912	3 834
2014*	748 116	333 828	314 345	99 943	412 646	290 179	40 241	5 050

* Станом на 01.08.2014 р.

Примітка: сформовано автором на основі офіційних джерел Національного банку України [6, с. 108-109].

Рис. 3. Динаміка кредитів, наданих реальному сектору вітчизняної економіки у 2005-2014 рр. (сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних [6, с. 108-109])

Протягом 2013 р. відбулася істотна активізація кредитування реального сектору національної економіки. Кредити надавались переважно в національній валюті. Основним позичальником, як свідчать офіційні дані, залишався сектор нефінансових корпорацій. Нарощування кредитування реального сектору вітчизняної економіки супроводжувалося зниженням простроченої заборгованості.

Серед кредитів, наданих нефінансовим корпораціям 2013 р., переважали короткострокові кредити в національній валюті. Протягом 2013 р. кредити, надані резидентом, зросли на 95,6 млрд грн або на 11,7 % (порівняно з 1,7 % 2012-го) і на 01.01.2014 р. становили 910,8 млрд грн. Нарощуванню темпів кредитування у другій половині 2013 р. сприяла стимулювальна грошово-кредитна політика Національного банку України. Наприкінці 2013 р., у грудні, залишки за кредитами резидентам збільшилися на 23,2 млрд грн, порівняно з листопадом, або на 2,6 % (найвищий місячний приріст у поточному році). Знову ж таки нарощування кредитування супроводжувалося зниженням простроченої заборгованості за рік на 2,8 %.

Кредитування здійснювалось переважно в національній валюті – гривнях. За рік залишки кредитів у національній валюті збільшилися на 87,2 млрд грн або на 16,9 %, а в іноземній – на 8,4 млрд грн або на 2,8 %. У розрізі строків погашення приріст спостерігався переважно за кредитами до 1-го року: за рік – на 23,8 %, у тому числі у грудні – на 6,5 %. Водночас, залишки за довгостроковими кредитами зі терміном від 1 до 5 років скорочувались. Наприкінці року, крім короткострокових, зросли залишки за кредитами, наданими на строк понад 5 років, на 1,1 млрд грн або на 0,6 %.

Варто зауважити, що кредити, надані сектору нефінансових корпорацій, протягом усього 2013 р. продовжували займати найбільшу питому вагу у структурі кредитів, наданих резидентам (76,0 %, або 691,9 млрд грн), і були основною складовою зростання кредитів резидентам у поточному році. Як свідчить статистика, приріст залишків кредитів, наданих нефінансовим корпораціям за 2013 р., становив 86,5 млрд грн або 14,3 %.

Зростання залишків заборгованості відбулося переважно за рахунок кредитів у національній валюті на 61,1 млрд грн або 15,5 % за рік, порівняно з 6,3 % у 2012 р. Кредити, що надавались нефінансовим корпораціям в іноземній валюті, зросли на 12,0 % у 2013 р., порівняно з 3,2 % у 2012-му. З кінця 2013 р. залишки за кредитами в національній валюті збільшилися на 3,32 %, а в іноземній – на 1,9 %. За термінами погашення вищими темпами зростали короткострокові кредити нефінансових корпорацій (за рік – на 21,0 %). Наприкінці 2013 р. залишки кредитів до 1-го року зросли на 24,7 млрд грн або на 7,4 %, понад 5 років – скоротилися на 2,1 %.

Наприкінці 2013 р. в корпорації оптової та роздрібної торгівлі спостерігалось істотне зростання залишків кредитів у національній валюті, що використовувались ними на поповнення обігових коштів для здійснення поточної діяльності. Також протягом останнього місяця 2013 р. досить істотну кредитну підтримку в національній валюті отримали корпорації сільського господарства, добувної промисловості, виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення, будівництва, збирання, оброблення і видалення відходів, професійної, наукової та технічної діяльності [5, с. 42-43].

Залишки за кредитами в іноземній валюті зросли в корпорації оптової торгівлі, виробництва харчових продуктів, постачання електроенергії, газу та пари. Частка простроченої заборгованості нефінансових корпорацій у загальному обсязі кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, на кінець 2013 р. становила 62,9 % [5, с. 42-43]. У 2014 р. динаміка кредитів, наданих реальному сектору на-

ціональної економіки, формувалась під впливом зменшення депозитної бази банківської системи України, зміни курсу гривні до основних іноземних валют і погіршенням платоспроможності позичальників. Кредити, надані нефінансовим корпораціям, у 2014 р. становили від 684 194 млн грн у січні до 748 116 млн грн у липні (рис. 4).

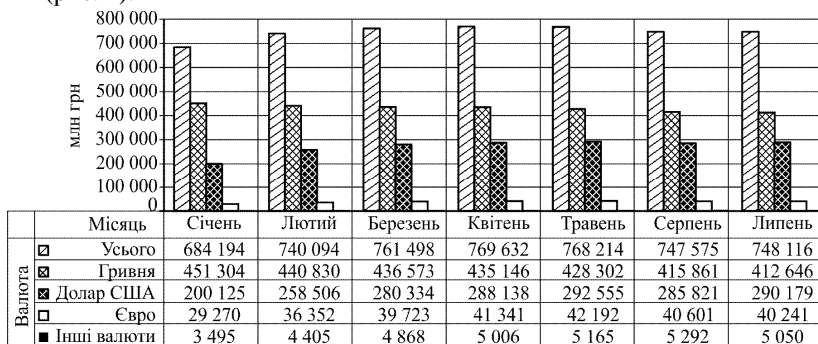

Рис. 4. Динаміка кредитів, наданих реальному сектору національної економіки в розрізі валют у січні – липні 2014 р. (сформовано автором на основі офіційних даних Національного банку України [6, с. 109])

Варто зауважити, що, внаслідок скорочення ресурсної бази банків і погіршення платоспроможності позичальників на фоні неспокійної суспільно-політичної ситуації, підтримка банками реального сектору національної економіки залишилася стриманою і, хоча низькими темпами, обсяги кредитів, що надавались у реальний сектор економіки, зростали (рис. 4).

Дещо знизилась обсяги кредитування реального сектору національної економіки в літній період. Проте вже в липні 2014 р. залишки за кредитами, наданими реальному сектору національної економіки, збільшилися на 0,5 млрд грн або на 0,1 % – до 748,1 млрд грн. Їхня частка залишалася найбільшою у структурі кредитів, наданих резидентам, – 76,2 %. Зменшення обсягів виробництва і виручки від реалізації продукції підприємств на сході країни, поступова переорієнтація на нові ринки збуту та потреба у відновленні втраченої інфраструктури зумовили істотне зростання попиту на нові кредити.

Банківські установи, які мають досить значні обсяги банківських ресурсів, істотно впливають на розвиток національної економіки шляхом дієвого забезпечення кредитними коштами галузей вітчизняної економіки та пріоритетних і стратегічних виробництв, виробництв, які забезпечують випуск продукції на експорт та імпортозамінну продукцію. Забезпечуючи підприємства і виробництва кредитними ресурсами в реальному секторі економіки, спостерігаються відповідні економічні зрушення, а саме:

- зростає валовий внутрішній продукт;
- оновлюються основні засоби;
- запроваджуються у виробництво нове обладнання, новітні технології тощо;
- модернізуються діючі та створюються нові виробництва;
- зростають доходи бюджету та доходи населення;
- зростають обсяги реалізації як промислової, так і сільськогосподарської продукції, а також обсяги реалізації послуг;

- створюються нові робочі місця, цим самим збільшується кількість зайнятого населення і зменшується рівень безробіття;
- зростає середньомісячна заробітна плата тощо (табл. 4).

Табл. 4. Основні соціально-економічні показники

Показники	Роки									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах), млрд грн	441,5	537,7	720,7	948,1	913,3	1120,6	1349,2	1459,1	1505,5	
У розрахунку на одну особу, грн	9372	11492	15496	20495	19832	24429	29519	32002	33095	
Доходи населення, млрд грн	381,4	479,3	623,3	845,6	894,3	1101,2	1266,8	1457,9	1529,4	
Бюджет: доходи, млрд грн	134,2	171,81	219,9	297,9	273,0	314,5	398,6	445,5	442,8	
Оборот роздрібної торгівлі (у фактичних цінах), млрд грн	486,6	151,7	717,1	917,0	806,6	1065,8	1331,9	1400,7	1354,7	
Продукція сільськогосподарства (у постійних цінах 2005 р.), млрд грн	179,6	153,6	112,1	201,6	197,9	194,9	233,7	223,3	252,9	
Роздрібний товарооборот підприємств (у фактичних цінах), млрд грн	174,4	237,8	325,1	465,0	444,3	541,5	685,7	812,1	888,8	
Обсяг реалізованих послуг, млрд грн	95,8	121,8	157,0	215,8	224,6	251,5	303,4	324,8	357,1	
Експорт товарів і послуг, млрд дол. США	40,4	45,9	58,3	78,7	49,3	63,2	82,2	82,4	76,5	
Кількість зайнятих, тис. осіб	20680,0	20730,4	20904,7	20972,3	20191,5	20266,0	20324,2	20354,3	20404,1	
Кількість безробітних (за методологією МОП), тис. осіб	1600,8	1515,0	1417,6	1425,1	1958,8	1785,6	1732,7	1657	1,576,5	
Рівень безробіття (за методологією МОП), %	7,2	6,8	6,4	6,4	8,8	8,1	7,9	7,5	7,2	
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн	806	1041	1351	1806	1907	2239	2633	3026	3265	

Примітка: сформовано автором на основі статистичних даних Держстатистики України [9, с. 25-26; 10, с. 25-26].

Висновки. Проаналізувавши формування кредитних ресурсів банківськими установами, можна зробити такі висновки:

- кредитними ресурсами банківських установ є сукупність грошових коштів, які є в розпорядженні банку і використовуються для реалізації активних операцій, зокрема кредитних операцій та операцій із фінансування інвестиційних проектів;
- головним джерелом формування кредитних ресурсів є депозитні вкладення населення України;
- кредитування реального сектору національної економіки істотно впливає на розвиток вітчизняної економіки, її основних галузей та виробництв, особливо пріоритетних і стратегічних напрямів.

Література

1. Енциклопедія для банкіра. – У 2-ох т. / ред. кол.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смуженко, д-ра екон. наук, проф. Р.А. Слав'юка. – К. : Вид-во УБС НБУ, 2013. – Т. 2: Практична термінологія. – 547 с.
2. Єлейко В. Основні напрями формування фінансових ресурсів вітчизняною банківською системою / В. Єлейко, Р. Качур, О. Гирик // Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. праць. – Львів : Вид-во Львів. НУ ім. Івана Франка. – 2013. – Вип. 29. – Ч. 1. – С. 154-157.
3. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Вид. 3-тє, [перероб. та доп.]. – Львів : Вид-во "Львівської політехніки", 2011. – 844 с.
4. Класифікація інституційних одиниць // Бюлетень Національного банку України. – 2014. – № 9 (258). – 217 с.

5. Кредити / Монетарний та фінансовий розвиток // Бюлетень Національного банку України. – 2014. – № 2 (251). – С. 42-43.
6. Кредити, надані нефінансовим корпораціям, у розрізі строків погашення та у розрізі валют // Бюлетень Національного банку України. – 2014. – № 9 (258). – С. 108-109.
7. Основні показники діяльності банків України на 1 грудня 2011 року // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 1 (191). – С. 71.
8. Основні показники діяльності банків України на 1 вересня 2014 року // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 10 (224). – С. 70.
9. Основні соціально-економічні показники // Статистичний щорічник України за 2006 рік / за ред. О.Г. Осаулєнка; відпов. за вип. П.П. Забродський; Держком. статистики України. – К. : Вид-во "Консультант", 2007. – С. 25-26.
10. Основні соціально-економічні показники // Статистичний щорічник України за 2013 рік / за ред. О.Г. Осаулєнка; відпов. за вип. О.Е. Остапчук; Держком. статистики України. – К. : Вид-во ТОВ "Август Трейд", 2014. – С. 25-26.

Лельк Л.И. Кредитные ресурсы банковских учреждений и их влияние на реальный сектор национальной экономики

Рассмотрены особенности, источники и сущность формирования кредитных ресурсов банковскими учреждениями и представлена динамика предоставленных кредитов в национальную экономику в докризисный, кризисный и послекризисный периоды. Отражено влияние кредитов на реальный сектор национальной экономики и ее основные отрасли, особенно в приоритетные и стратегические, а также производства, которые производят продукцию на экспорт и импортозамещающую продукцию. Охарактеризованы особенности кредитования как в национальной валюте, так и в иностранной, а также по срокам кредитования.

Ключевые слова: кредитные ресурсы, банковские учреждения, отечественная экономика, национальная экономика, реальный сектор экономики, отрасли экономики, приоритетные и стратегические отрасли экономики.

Lelyk L.I. Banking Institutions Credit Resources and Their Impact on the Real Sector of the National Economy

Some features, sources and nature of credit resources formed by domestic banks are considered. The dynamics of credits granted to the national economy during pre-crisis, crisis and post-crisis periods is described. The influence of credits on the real sector of the economy and its main branches, particularly on the priority and strategic ones, as well as on manufacturing, which produces products for export or import substitution products, is shown. Some features of crediting both in national currency and foreign as well as in terms of credit are also characterized.

Key words: credit resources, bank institutions, domestic economy, national economy, real economy sector, economy branches, priority and strategic economy branches.

УДК 657.446

Доц. Л.І. Новосельська, канд. екон. наук –
НЛТУ України, м. Львів

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ

Обґрунтовано теоретичні та практичні питання обліку податкових платежів і відображення їх в обліковій політиці підприємства. Проведено дослідження нормативних документів України з оподаткування та аналіз системи організації податкового обліку на підприємствах. Описано результати дослідження порядку організації податкового обліку на підприємстві та його гармонізації з бухгалтерським обліком. Сформовано окремі положення, які необхідно висвітлити у податковій обліковій політиці. Запропоновано напрями вдосконалення організації податкового обліку шляхом розроблення відповідних положень у Наказі про облікову політику підприємства.

Ключові слова: облікова політика підприємства, внутрішній розпорядчий нормативний документ, податкові платежі, Податковий кодекс України, орган доходів і зборів.

Функціонування будь-якого суб'єкта господарювання супроводжується сплатою податкових платежів, які прямо чи опосередковано впливають на фінансові результати підприємства. Неповне нарахування, недоплата податків, несвочасне подання податкової звітності, помилки при організації податкового обліку передбачають застосування фінансових санкцій, стягнення штрафів, пені з платників податків. Для цього необхідно оптимізувати суму податкових платежів шляхом належної організації ефективного податкового обліку.

Податковий облік – це впорядкована система збирання, реєстрації та узгаляння, зберігання й передачі інформації для визначення податкової бази при розрахунку податкових платежів на основі даних первинних документів, згрупованих відповідно до порядку, передбаченого чинним податковим законодавством [5]. Податковий облік є важливим інструментом податкової системи. Правильність його ведення та своєчасне відображення податкових операцій у податковій звітності є однією з основних умов ефективної діяльності підприємства. Облікове забезпечення звітності даними про податкові платежі є надзвичайно важливим. Враховуючи доволі жорстку систему фінансових санкцій, що застосовуються до підприємств за умов виявлення помилок при здійсненні податкового обліку та формуванні податкової звітності, то очевидно, що ефективна податкова система передбачає чітке законодавче обґрунтування усіх елементів податкового обліку. Наведені вище доводи зумовлюють актуальність обраної теми.

Дослідження теоретичних і практичних основ податкового обліку висвітлено у працях вчених П.К. Бечко, Т.А. Бузова, Ф.Ф. Бутинця, О.О. Василик, А.Г. Загороднього, В.А. Кулик, В.М. Мельник, В.М. Сердюк, А.М. Соколовської, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко. Однак доцільним є подальше дослідження системи організації податкового обліку як підґрунтя для прийняття ефективних управлінських рішень при контролі за податковими платежами.

Метою роботи є науково-теоретичне обґрунтування доцільності оформлення внутрішнього розпорядчого документа про облікову політику податкових платежів, аналіз системи організації податкового обліку та шляхи вдосконалення облікової податкової політики на підприємстві.

Організація податкового обліку – це діяльність підприємства зі створення і постійного впорядкування та вдосконалення системи податкового обліку з метою забезпечення державних податкових органів правдивою інформацією, необхідною для контролю за правильністю нарахування і сплати податкових платежів, своєчасністю подачі податкової звітності [5]. Згідно зі Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" основою організації та методології обліку є облікова політика підприємства, яка охоплює методи і процедури ведення фінансового, податкового і управлінського обліку [1].

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються для складання і подання звітності [4]. Офіційно типової форми Наказу про облікову політику не затверджено, тож підприємство самостійно встановлює методи та процедури, які буде використовувати з огляду на специфіку своєї діяльності. При складанні Наказу про облікову політику необхідно враховувати фактори, що впливають на формування облікової політики (рис. 1).

Універсального Наказу про облікову політику не існує, оскільки кожен суб'єкт господарської діяльності повинен враховувати прийнятну систему оподаткування та особливості своєї господарської діяльності. Відсутність Наказу може